

REGIO DEAL ARNHEM-NIJMEGEN
Gezonde groene groei

Format project uitwerking – Project Toekomstbestendig Bouwen

NB:
- *Er is gekozen voor een eenvoudig format in Word, dat aansluit bij de eerder verzonden Memo – zonder maximale tekstvakken of een beperking van het aantal woorden per onderdeel*
- *Probeer wel bij het invullen van de verschillende onderdelen al de verschillende onderwerpen (zie bullets per onderdeel) kort te beschrijven, en het aantal woorden (richtgetal) niet te veel te overschrijden (voor een check: selecteer de tekst per onderdeel, zodat links onder het aantal woorden / totaal aantal woorden in beeld komt)*
- *Houd hetzelfde lettertype, lettergrootte en regelafstand aan*
- *Vervang per onderdeel de bullets voor de eigen beschrijving van de per bullet genoemde onderwerpen*
- *Veel succes bij de uitwerking!*

A	Projectnaam en ‘rationale’ van het project	**ca. 250 woorden**

- Projectnaam: **Toekomstbestendig Bouwen**
- De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft een grote woningbouwopgave die snel, betaalbaar en duurzaam gerealiseerd moet worden. De Woondeal is geactualiseerd en legt de lat op ca. 33.000 huizen tot en met 2030, met grote ambities op gebied van circulariteit. Dit omdat de bouwsectoren verantwoordelijk zijn voor pakweg 40% verbruik van primaire grondstoffen, 40% afval en 11% CO2-uitstoot. Bouwkosten lopen op, er is groot tekort aan (goed opgeleid) personeel en sommige bouwgrondstoffen worden schaars. Redenen om in te zetten op circulair conceptueel bouwen (CCB) en circulaire inrichting van de openbare ruimte: toekomstbestendig bouwen dus!
- Om snel en goed te kunnen bouwen moet onze aanpak veranderen. Snelheid is nodig omdat de behoefte aan woningen groot is. Conceptueel industrieel bouwen speelt een belangrijke rol voor het maken van snelheid. Kwaliteit is nodig om leefbaar te verstedelijken met minimale impact op de planeet. De bouw- en infraprojecten die nu gerealiseerd worden leveren nog geen 10% circulariteit! Alleen al met conceptueel industrieel bouwen is 10-15% circulariteit haalbaar. De bouw- en infraprojecten die nu geïnitieerd worden zijn pas over 8 tot 10 jaar gerealiseerd. Eenduidige gezamenlijke regionale aanpak van Circulair Conceptueel Bouwen (CCB) en circulaire inrichting van de openbare ruimte heeft de potentie om snelheid en kwaliteit te combineren. Er is een gelijk speelveld nodig voor CCB, minimaal op regionale schaal, maar de randvoorwaarden daarvoor ontbreken nog grotendeels. Voor circulaire inrichting van de openbare ruimte is vooral eenduidige circulair opdrachtgeverschap van Grond-, Weg- en Waterbouwprojecten (GWW) nodig.

B Bijdrage aan brede welvaartsontwikkeling in de regio	**ca. 250 woorden**

- Toekomstbestendig bouwen zorgt voor meervoudige waardecreatie en kwaliteit van leven, wonen en werken van burgers en ondernemers in onze regio. In de eerste plaats belevingswaarde van goed en gezond wonen in kwalitatief goede woningen in een gezond, aantrekkelijk en natuurinclusief stedelijk landschap dat bestand is tegen de onvermijdelijke effecten van klimaatverandering. Veerkrachtig dus. In de tweede plaats milieuwaarde van bouwen met minimaal verbruik van primaire grondstoffen en maximaal hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen. In de derde plaats klimaatwaarde door minimale emissie van broeikasgassen en significant CO2-opslag in biobased bouwmaterialen. In de vierde plaats economische waarde door het versterken van lokale en regionale productie- en leveringsketens van biobased grondstoffen en hoogwaardig herbruikbare bouwmaterialen. In de vijfde plaats natuurwaarde door met slim integraal ontwerpen ruimte te bieden aan natuurinclusief bouwen en ecologische inrichting van openbare ruimte.
- Toekomstbestendig bouwen heeft raakvlakken met programmalijnen ‘gezond leven’, ‘sterke bedrijvigheid’, ‘werkende arbeidsmarkt’ en ‘integrale gebiedsaanpak’. Bijvoorbeeld het versterken van kennis en kunde op het gebied van circulair bouwen raakt aan het project VIA-T dat zich richt op opleiding en expertise in techniek en innovatie. En het versterken van lokale productieketens van (biobased) bouwmaterialen biedt nieuwe kansen voor lokale en regionale bedrijvigheid. Daarnaast is circulair bouwen van zichzelf een basisvoorwaarde voor gezond wonen en werken. Dat geldt zowel voor het bouwproces, als voor het gebruik van de bouwwerken.

C Beschrijving van concrete te bereiken resultaten	**ca. 350 woorden**

- *Terugdringen verbruik primaire grondstoffen*
  Output van het project:
  - We meten met de circulaire impactladder de mate van circulariteit van de woningbouw in onze regio;
  - Ten minste 50% van de opgeleverde woningen wordt “doorgemeten” met de circulaire impactladder (dat komt neer op 2000 van de 4000 woningen per jaar);
  - De score van de woningbouw op circulariteit stijgt van nog geen 10% in 2023 naar ten minste 25% in 2025 (en 50% in 2030);
  - In 2025 is 25% van de woningbouw in onze regio conceptueel en circulair. Een substantieel deel daarvan is industrieel geproduceerd en de inkoopprocedures van opdrachtgevers zijn hier op afgestemd;
  - De 18 gemeenten in onze regio zetten bij ten minste 1 GWW-project per jaar maximaal in op circulair opdrachtgeverschap met behulp van instrumenten zoals het ambitieweb, de MKI, het dashboard duurzame GWW en een (online) grondstoffenbank;
  - In de periode 2024-2026 wordt circulair opdrachtgeverschap in woning- en utiliteitsbouw en de GWW-sector van uitzondering normaal;
  - De samenwerking tussen gemeenten, corporaties, bouwende partijen en andere stakeholders intensiveert;
- *Opschaling en vervolgstappen*
  Na de Regiodealperiode:
  - Loopt het programma CCB door tot tenminste 2030;

    - Groeit de circulariteit in de woning- en utiliteitsbouw en de GWW-sector aantoonbaar door naar minimaal 50% in 2030 en uiteindelijk 100% in 2050 (conform huidig provinciaal, nationaal en Europees beleid);
    - De woningbouw- en verstedelijkingsopgave wordt in onze regio kwalitatief hoogwaardig circulair en gezond gerealiseerd op basis van de resultaten van dit project Toekomstbestendig Bouwen. Deze resultaten zorgen niet alleen voor circulariteit, maar ook voor versnelling door conceptuele bouw en het organiseren van een gelijk speelveld door het vergunnings-, inkoop- en aanbestedingsproces aan te scherpen;
    - Voor bouwende partijen biedt een gelijk speelveld kansen voor (nieuwe) circulaire verdienmodellen. Dit vergt eenduidig en consistent beleid van alle overheidslagen in de bouw- en woonsector;
    - De belevingswaarde, milieuwaarde, klimaatwaarde, economische waarde en natuurwaarde groeien verder door. Door circulair bouwen neemt ook de gezondheidswaarde van bouwwerken aantoonbaar toe;
- *Positieve neveneffecten*
  Onze inzet voor toekomstbestendig bouwen heeft, naast de primaire doelstelling van het terugdringen van het verbruik van primaire grondstoffen, enkele zeer waardevolle neveneffecten. Toekomstbestendig bouwen levert een bijdrage aan gezonder leven, zorgt voor versnelling van de woningbouw en draagt bij aan betaalbaarheid van woningen. Toekomstbestendig bouwen zorgt ook voor aanzienlijke reductie van CO2-uitstoot, heeft een zeer beperkte stikstofuitstoot, verbruikt minder energie (bij realisatie én gebruik) en biedt koppelkansen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en natuurontwikkeling.

D De projectaanpak	**ca. 1000 woorden**

- Met onze inzet op toekomstbestendig bouwen creëren we -in een samenspel van overheden, ondernemers, onderwijs, onderzoek, belangenorganisaties en inwoners- voor onze regio een eenduidig gelijk speelveld voor circulaire bouw en circulaire inrichting van de openbare ruimte. Dit doen we als gezamenlijke stakeholders door regiobreed duidelijkheid te scheppen over ambities, doelen en werkwijzen, waardoor publiek-private (keten)samenwerking van de grond komt en ontwikkelaars en bouwers circulaire verdienmodellen kunnen opzetten en toepassen. We gaan daarvoor werken met een regionaal programma Circulair Conceptueel Bouwen en een regionaal project Circulair Opdrachtgeverschap in de GWW-sector.
- Onze inzet op toekomstbestendig bouwen richt zich op de woningbouwopgave, de GWW-projecten in de openbare ruimte en het vervangen van primaire bouwmaterialen door biobased materialen en hergebruik van materialen. We richten ons daarvoor op circulair én conceptueel én industrieel bouwen. Dat vertaalt zich in 2024-2026 in tenminste 20 concrete projecten in onze regio waar industrieel en circulair gebouwd wordt. Dat zijn meer dan 4000 woningen.
- De basis van onze inzet is samenwerking. Enerzijds regionale bestuurlijke samenwerking om effectief eenduidig circulair opdrachtgeverschap te creëren en anderzijds ketensamenwerking met marktpartijen en onderwijs om circulaire producten en werkwijzen gewoon en rendabel te maken. Beide vormen van samenwerking zijn cruciaal voor versnelling. In onze regio ligt al een stevig fundament voor deze samenwerkingen. Er wordt al gewerkt aan het opbouwen en delen van kennis over circulair opdrachtgeverschap, we bouwen aan een ecosysteem voor circulair conceptueel bouwen (inclusief het stimuleren van lokale en regionale ketens van

biobased materialen en inclusief industriële woningbouw), circulaire ambities zijn opgenomen in de regionale woondeal, er zijn diverse koploper initiatieven op het gebied van circulaire bouw en infrastructuur én er is bundeling van kennis, expertise en opleiding voor circulair bouwen aan het ontstaan.

Bouwstenen:

- Het regionale Programma CCB biedt bouwstenen om circulair conceptueel bouwen, inclusief industriële productie van woningen, regiobreed gewoon te maken. Een deel van die bouwstenen zijn ondersteunende instrumenten, een deel heeft meer een stimulerend karakter en een deel heeft een verplichtend karakter.
- Het regionale programma CCB 2023-2030 hanteert 4 thema's:
  - concrete en meetbare doelstellingen,
  - uniforme werkwijze,
  - level playing field,
  - randvoorwaarden.

  We meten op projectniveau en monitoren op regionaal niveau of de woningbouwopgave in lijn is met onze doelstellingen. We sturen met o.a. de circulaire impactladder op materiaal, milieu-impact en losmaakbaarheid. We breiden de regionale planmonitor uit met duurzaamheidsindicatoren. We sluiten aan op de landelijke ontwikkeling en implementatie van Het Nieuwe Normaal (HNN) en dragen we projecten aan voor de projectevaluaties daarin.

  We werken samen aan een **uniforme werkwijze** in beleid en in projecten (prestatieafspraken, inkoop- en tenderstrategie en -voorwaarden, publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instrumenten). Hierdoor wordt een duidelijk signaal en duidelijke verwachtingen aan de markt afgegeven en zijn we als opdrachtgevers voorspelbaar en betrouwbaar.

  We werken samen aan het creëren van een ***level playing field***, en scheppen daarmee de voorwaarden die nodig zijn om conceptueel, circulair en industrieel bouwen een gelijke kans of voordeel te geven. Circulair en conceptueel bouwen met biobased of hergebruikte materialen is (op dit moment) vaak nog duurder dan conventionele methodes, zoals betonbouw. Dit maakt dat deze vorm van bouwen op prijs moeilijk kan concurreren met betonbouw, terwijl de maatschappelijke baten (CO2, stikstof, grondstoffen, gezondheid) wel een stuk hoger liggen. Door CO2-beprijzing (en waardering) ontstaat inzicht in de maatschappelijke baten van circulair bouwen. Dit inzicht is nodig om eerlijke afwegingen en keuzes binnen projecten te maken.

  We zien in de regio een gebrek aan voldoende kennis en capaciteit rondom CCB[1]. Er dient een goede triple-helix organisatie te worden opgebouwd met voldoende (financiële) middelen om effectieve randvoorwaarden voor toekomstbestendig bouwen te realiseren.
- Voor concrete en meetbare doelstellingen passen we de door de GMR ontwikkelde 'circulaire impactladder' breed toe. Dat geeft inzicht in de mate van circulariteit van bouwplannen en -projecten. We sluiten aan op landelijke ontwikkeling van 'Het Nieuwe Normaal'. Dit helpt ook om het gebruik van het materialenpaspoort standaard te maken. Het verminderen van CO2 emissie van de bouw is een afgeleide van sturen op verminderen van primair materiaalgebruik.
- Voor een effectief gelijk speelveld voor CCB zijn eenduidig beleid (ambities, doelstellingen) en uniforme werkwijze (en -processen) cruciaal. We implementeren eenduidig beleid bij de gezamenlijke regiogemeenten, we gaan een samenwerkingsovereenkomst met marktpartijen aan en we maken een plan met woningcorporaties.
- We willen het gebruik van biobased bouwmaterialen en het hergebruik van alle bouwmaterialen stimuleren. Dat biedt kansen voor regionale leveringsketens van

[1] Zie het VIA-T voorstel voor opleiding, kennis, expertise e.d. voor o.a. CCB.

biobased bouwmaterialen en het ontwikkelen van een goed functionerend systeem voor het delven en hoogwaardig hergebruiken van (bestaande) bouwmaterialen. We richten ons op goede circulaire businessmodellen en passende regelgeving.
- Om dit alles te kunnen realiseren zijn een aantal basisvoorwaarden van groot belang. Er is bij alle betrokken partijen voldoende kennis nodig van circulair bouwen en circulair opdrachtgeverschap. Er is ook voldoende capaciteit nodig. Tenslotte is effectieve en transparante regie en coördinatie noodzakelijk.

Menukaart Circulaire GWW:

- Voor het stimuleren van circulariteit in GWW-projecten richten we ons in hoofdzaak op het opdrachtgeverschap van gemeenten in onze regio. We hebben (nationale) kennis over circulair opdrachtgeverschap en circulair aanbesteden in de GWW-sector regionaal geoperationaliseerd en werken nu met een ‘menukaart’ voor praktische ondersteuning van gemeenten bij voorbereiding en aanbesteding van concrete GWW-projecten. Elke gemeente kan aanspraak maken op ondersteuning op maat. Op deze manier bouwen we bij elke gemeente aan kennis over en ervaring met circulaire GWW.
- Daarnaast zetten we een regionale (digitale) grondstoffenbank op en zorgen we voor verder kennisaanbod en goede regionale monitoring van circulariteit in GWW-projecten.

Projectmanagement Toekomstbestendig Bouwen:

- De GMR zorgt voor het integrale projectmanagement en de projectorganisatie. De afstemming van CCB en circulaire GWW vindt hier plaats. De inzet van aanjagers, programmamanagers en projectleiders voor Programma CCB en project Circulair Opdrachtgeverschap GWW zit ingebouwd in de diverse begrotingsposten.

Tijdlijnen:

De tijdlijn voor circulair conceptueel bouwen is in grote lijnen als volgt:

- 2024:
  - Opstarten regionaal Programma CCB (na bestuurlijke besluitvorming 2023)
  - stappen uniforme werkwijze, kennisdeling en eenduidig beleid
  - uitbreiding bestaande flexpool met duurzaamheid/circulariteit
  - intentieovereenkomsten ketensamenwerkingen
  - opstarten monitoring
  - start meting CO2-impact
  - verankering uniforme werkwijze en eenduidig beleid
  - samenwerkingsovereenkomsten
  - start inzet aanvullende capaciteit
  - eerste regionale uitvoeringsprogramma CCB (tot 2030)
- 2025-2030:
  - Uitvoeren en monitoren regionaal uitvoeringsprogramma CCB

De tijdlijn voor circulair opdrachtgeverschap in de GWW is in grote lijnen als volgt:

- 2024-2025:
  - kennis circulair opdrachtgeverschap aanbieden en opbouwen
  - projectgerichte ondersteuning op maat starten
  - digitale regionale grondstoffenbank starten
  - monitoringsystematiek starten
  - kennis en ervaring delen (community of practice)
  - regionale monitoring
- 2026 e.v.:
  - kennis delen
  - regionale grondstoffenbank
  - regionale monitoring

E Projectsamenwerking, projecttrekker en projectpartners	**ca. 500 woorden**

Trekker

- We voorzien een organisatie voor Toekomstbestendig Bouwen met één procesmanager en twee op elkaar afgestemde programma's -Circulair Conceptueel Bouwen en Circulaire GWW- die ieder een eigen programmaorganisatie hebben. De afstemming en coördinatie wordt gedaan door de twee programmamanagers samen met de overkoepelende procesmanager. Op die manier kunnen we eenvoudig en effectief recht doen aan de verschillen die er zijn tussen woning- en utiliteitsbouw enerzijds en grond-, weg- en waterbouw anderzijds. Zowel verschillen in spelers en speelveld, als verschillen in de eerdere aanpak van beide thema's. De Groene Metropoolregio geeft invulling aan de coördinerende rol en gebruikt daarvoor de beslisgremia van de GMR. De gemeenten en corporaties blijven zelf individueel verantwoordelijk voor de bouwprojecten.

Partners

- GMR: aanjagen, organiseren en projectmanagement;
- Gemeenten: opdrachtgeverschap en eenduidig en consistent beleid;
- Provincie Gelderland: beleidsvormer, aanjager en opdrachtgeverschap;
- Corporaties: opdrachtgeverschap (woningbouw);
- Bedrijven Bouw: kennis verstrekken, realiseren, financieren;
- Bedrijven GWW: kennis verstrekken, realiseren;

De circulaire impactladder speelt een centrale rol in de samenwerking op toekomstbestendig bouwen. Gemeenten en corporaties schrijven als opdrachtgever het gebruik van de impactladder bij woningbouwprojecten en renovatieprojecten voor. Hierdoor gaan gemeenten, corporaties en bouwende partijen ondersteuning inschakelen van experts van de circulaire impactladder. In eerste instantie zijn dat de partijen die de circulaire impactladder ontwikkeld hebben: Volantis, Madaster en C2C Expolab. We beogen in tweede instantie deze expertise ook te beleggen bij regionale kennispartijen, met name VIA-T.

Samenwerking

- Alle partijen dragen vanuit hun expertise en kracht bij aan beide programma's (CCB en circulaire GWW). Voor de circulaire GWW is dit een voortzetting van een lopend proces. Voor programma CCB is dit in opbouw. De coördinatie en afstemming wordt verzorgd door de GMR.

F Projectbegroting **Excel en evt. ter toelichting. 250 woorden**

Uurtarief

- We zijn uitgegaan van een vast tarief van € 50,- per uur, ondanks het feit dat dit geen marktconform tarief is. Dat betekent dat de werkelijke ureninvestering van alle partijen in dit projectvoorstel eigenlijk ongeveer twee keer zo groot is.
- Deze manier van cofinancieren vergt een gerichte en betrouwbare administratie-inspanning van de betrokken partijen.

Toelichting begrotingsposten Programma CCB

- Metingen:
  Deze post draait om de inzet van de circulaire impactladder op de woningbouwprojecten en renovatieprojecten. De geraamde ureninzet is met name coördinatie. De geraamde middelen betreffen de doorrekeningen, analyses en adviezen van bouwontwikkelingen en –projecten. Dit is toereikend voor het doorrekenen van 50-100 projecten per jaar.
- Circulaire impactladder:
  De impactladder moet uitgebreid en verder doorontwikkeld worden. De benodigde uitbreiding betreft o.a. het bouwen van een database voor het veilig en duurzaam vastleggen van alle verworven kennis en informatie. Vanuit deze database voeden we vervolgens de landelijke instrumentaria met (geanonimiseerde) gegevens en informatie. Dit vergt meerdere jaren. We gaan er hiermee en met andere doorontwikkelingen voor zorgen dat de Circulaire Impactladder aansluit bij het kaders

stellende ‘Het Nieuwe Normaal’, het Bouw Informatie Model, de Nationale MilieuDatabase, het materialenpaspoort én bij een nader te bepalen CO2 meetinstrumentarium. De uitbreiding van de impactladder met een database zorgt voor economische meerwaarde door het waarborgen van continuïteit en kwaliteit.
Zowel HNN, als de MPG (wettelijk kader) krijgen naar verwachting een CO2 meetinstrumentarium. De impactladder moet daar op aansluiten. Ook het materialenpaspoort krijgt een CO2-onderdeel. De geraamde ureninzet is met name coördinatie. De geraamde middelen dekken effectieve uitbreiding en doorontwikkeling van de impactladder.

- Ecosysteem en ketens:
  Met inzet van de circulaire impactladder bouwen we aan effectieve samenwerking tussen opdrachtgevers, adviserende partijen, bouwende partijen en leveranciers. Gebruik van de impactladder levert alle partijen direct inzicht in verbetermogelijkheden voor circulair en conceptueel bouwen op. Om deze verbeteringen ook snel en effectief toe te kunnen passen zijn vaak andere vormen van samenwerking tussen al deze stakeholders noodzakelijk. Om het gebruik van primaire grondstoffen terug te dringen gaan we biobased bouwmaterialenketens stimuleren en ontwikkelen. De productie en toepassing van biobased bouwmaterialen, liefst uit de directe omgeving, gebeurt deels door stakeholders die in de traditionele bouwketen geen rol spelen. Denk aan de productie van vezels voor isolatiemateriaal door de landbouwsector. Dit biedt nieuwe verdienmodellen voor diverse stakeholders. Om dit op schaal te krijgen moeten vraag en aanbod gestimuleerd worden en bij elkaar gebracht.
- Kennis en kunde:
  Circulair en conceptueel bouwen vergt vaak andere kennis, inzichten en kunde dan in de traditionele bouw. Bovendien is er een al een groot tekort aan geschoolde capaciteit bij bouwbedrijven, maar ook bij adviseurs en opdrachtgevende partijen. We stimuleren het ontwikkelen van de juiste kennis en kunde op diverse manieren. Denk aan masterclasses, leergangen, kennisbank, kennisuitwisseling etc. Voor het op grote schaal opbouwen van deze hard nodig zijnde kennis en kunde in onze regio willen we graag VIA-T inzetten (zie separaat Regiodealproject VIA-T).

Toelichting begrotingsposten Circulair Opdrachtgeverschap GWW

- Menukaart:
  Voor veel opdrachtgevers is het circulair aanpakken van een (vernieuwings)project in de openbare ruimte een grote uitdaging wegens gebrek aan capaciteit, kennis en ervaring. Door gerichte ondersteuning bij het formuleren en opstarten van concrete projecten aan te bieden doorbreken we deze impasse. De behoefte aan ondersteuning verschilt per gemeente en per project. In de ‘menukaart’ staan verschillende vormen van mogelijke ondersteuning. In goed overleg met iedere gemeente wordt de meest passende ondersteuning ingezet. Opdrachtgevers doen hierdoor kennis en ervaring op die bij volgende GWW-projecten makkelijker toepasbaar wordt. Dit vergt inzet van externe experts.
- Uitvoeringsprogramma:
  Bij de start van het regionale project Circulair Opdrachtgeverschap GWW is door de deelnemende gemeenten een uitvoeringsprogramma omarmd dat vooral gericht was op het opbouwen en uitwisselen van kennis. Kennis over meten en monitoren van circulariteit, kennis over het gebruik van een grondstoffenbank, kennis over het toepassen van praktische hulpmiddelen zoals het ambitieweb. In de komende jaren maken we de stap naar het implementeren van de opgebouwde kennis. We zetten een regionale grondstoffenbank op (in eerste instantie online), we implementeren een regionaal monitoringsdashboard, we zetten een community of practice op en we blijven kennis over circulariteit in de GWW-sector aanbieden.

Projectmanagement Toekomstbestendig Bouwen

Beide onderdelen hebben hun eigen programmaorganisatie. Die is opgenomen in de begroting. De afstemming en coördinatie wordt verzorgd door een procesmanager van de GMR. Dit valt binnen de inzet van GMR in beide onderdelen en is daarom hier niet als separate begrotingspost opgevoerd.

G Beoogde financiering	**Excel, evt. ter toelichting. 250 woorden**

- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR):
  De GMR zet in totaal € 300.000,- in uren en € 150.000,- in cash in voor dit project

Toekomstbestendig Bouwen. Deze middelen zijn afkomstig uit de inwonerbijdragen van de gemeenten aan de GMR. De beschikbaarheid hiervan is in de meerjarenagenda van de GMR vastgelegd.
In juni 2023 verwachten we bestuurlijke vaststelling van het Programma CCB. Dit is in eerste aanleg in februari 2023 positief ontvangen door het bestuurlijk platform circulaire regio (en groene groeiregio) van de GMR.
Aan het project Circulair Opdrachtgeverschap GWW ligt een bestuurlijk ondertekende intentieverklaring uit 2020 ten grondslag (15 gemeenten). De afgelopen maanden hebben bijna alle gemeenten hun deelname aan het GWW-project herbevestigd. Daarmee is de intentie voor dit voorstel Toekomstbestendig Bouwen al verankerd.

- Gemeenten:
  Voor Circulair Conceptueel Bouwen en Circulair Opdrachtgeverschap GWW verrichten de meeste gemeenten aanzienlijke inspanningen. Deze inspanningen vertalen zich in € 225.000,- in uren en € 225.000,- in cash. De ureninzet bestaat uit inzet van duurzaamheidsdeskundigen uit de eigen organisaties bij specifieke projecten en ontwikkelingen. Deze inzet is gericht op circulariteit. De inzet in cash bestaat uit opdrachten aan externe partijen voor advies over en het kwantificeren van circulariteit in projecten. O.a. voor analyses en advies op basis van de Circulaire Impactladder!
- Provincie:
  De voorziene bijdrage van de provincie bestaat uit € 225.000,- in uren en € 25.000,- in cash. De ureninzet bestaat uit het stimuleren en aanjagen van Toekomstbestendig Bouwen vanuit taken op het gebied van Wonen en Circulaire Economie. We hebben deze inzet toegerekend naar het aandeel van de GMR in de totale provincie Gelderland. De bijdrage in cash voorzien we voor het project Circulair Opdrachtgeverschap GWW. Dit betreft een mogelijk restant van een lopende subsidiëring.
  We hebben deze bijdragen van de provincie gepolst bij ambtelijk verantwoordelijken. De bijdrage in uren staat niet ter discussie, de bijdrage in cash wordt nader afgestemd.
- Corporaties:
  We voorzien een bijdrage van € 300.000,- in cash voor het op grote schaal toepassen van de circulaire impactladder, inclusief bijbehorende analyse en adviezen. Dit is voorgelegd aan de corporaties en de belangenvereniging van corporaties in de regio. Hier is mondeling positief op gereageerd, maar de intentie zal nog wel moeten worden vastgelegd in de komende weken.
- Bedrijven Bouw:
  De cofinanciering van bedrijven uit de bouwsector ramen we op € 150.000,- in uren en € 450.000,- in cash. Voor een belangrijk deel heeft dit betrekking op het gebruik van de circulaire impactladder, inclusief analyse en advies, waardoor de mate van circulariteit van concrete projecten snel toeneemt. De bedrijven voorzien dat zij aan voorwaarden en eisen rondom circulariteit moeten (gaan) voldoen en daarom zijn zij bereid om te investeren in een systeem dat zorgt voor eenduidigheid en een gelijk speelveld voor CCB (en circulaire GWW). Dit voorgelegd aan alle koploperbedrijven in onze regio en het consortium dat de circulaire impactladder ontwikkeld heeft. Hier is mondeling positief op gereageerd. We zetten dit op een passend moment in de komende weken om in schriftelijke intentieverklaringen.
- Bedrijven GWW:
  De cofinanciering van bedrijven uit de GWW-sector bestaat uit € 75.000,- in uren en € 75.000,- in cash. Dit zijn met name bijdragen aan het opbouwen en delen van kennis over circulaire GWW in de regio. De inzet in cash bestaat uit investeringen in schoon bouwmaterieel dat bij de projecten in onze regio ingezet wordt.
  Deze cofinanciering moet nog met de bedrijven afgestemd worden.

H Toezegging cofinanciering	**Evt. ter toelichting. 250 woorden + email projectpartners**

- Zie onderdeel G.

I Beheersen van risico's	**ca. 250 woorden**

Risico's

De belangrijkste risico's die we voorzien zijn:

- Achterblijvende (landelijke) wetgeving,
- Haperende samenwerking tussen cruciale partners of stakeholders, bijvoorbeeld sterk uiteenlopend beleid tussen Rijk, provincie en gemeenten,
- Financiële problemen bij bedrijven of corporaties.

Risicobeheersing

We blijven in nauw gesprek met het Rijk over ontwikkelingen in de wet- en regelgeving.
We maken een protocol voor beheersing van genoemde risico's en koppelen dat protocol aan de intentieverklaringen van de verschillende stakeholders.
Voor de samenwerking tussen de gemeenten richten we ons op bestuurlijke goedkeuring van Programma CCB. De deelname van gemeenten aan project Circulair Opdrachtgeverschap GWW is al in een eerder stadium bestuurlijk geaccordeerd.